

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ז' כסלו תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות צז.
דף היומי בהלכה: מסעיף כ"ב עד סעיף כ"ו.
מוסר: חובת השמירה פתיחה מ"וזהו אפילו בסתם" עד אות יי "ויש אנשים".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"א עד פ"ג 'והחכם המבין'.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לומר לגוי לכבות שריפה בשבת כשאין בה חשש סכנה?

הבהילות להצלת הרכוש, ייכשלו בעשיית איסור דאורייתא לצורך הצלתו. אך לאדם זר שאינו מבעלי הרכוש - יש אומרים שמותר לומר לגוי לכבות את האש, כיון שאמירה לגוי מותרת לצורך מניעת הפסד. ומותר לבעלי הרכוש לקרוא לגוי בלא שיאמרו לו לכבות, ואף מותר להם לומר בפניו: "כל המכבה אינו מפסיד"; ויתכן שאף מותר לומר לו ישירות: "אם תכבה לא תפסיד".

[שו"ע שלד, כו, משנ"ב סז, סח, עא רעג, ושעה"צ נז, (וראה עוד שם, ומשנ"ב ד);
ביאורים ומוספים דרשו, 66 ו-72]

שריפה שפרצה בשבת, ויש בה חשש סכנה לחיי אדם, חובה לכבותה. ולכן, אם פרצה שריפה בדירה שבבית משותף, או בבית שהאש עלולה להתפשט ממנו לבתים אחרים - יש לכבותה, או להזעיק את מכבי האש, כיון שבדרך כלל יש במקרים אלו סכנה לחיי אדם על ידי התפשטות האש. אולם, שריפה שאין בה חשש לסכנת נפשות, וכגון שפרצה בבית מבודד, שידוע כי הוא ריק מאדם, וכי אין חשש לסכנה מחמת צנורות וכבלים המובילים אליו גז וחשמל - אסור לכבותה. ובמקרה כזה, אסור אף לומר לגוי לכבות את האש, מחשש שמא מתוך

הדף היומי בהלכה

האם מותר לומר לגוי לעשות מלאכה בשבת לצורך מניעת נזק?

בהצפת מים, או באופן אחר - מותר, במקרה הצורך, אף לבני הבית לומר לגוי לעשות מלאכה לצורך הצלתם. אך במקרה שהסרת המזוזות או פינוי הספרים כרוך באיסור דאורייתא - כגון פירוק מהקיר באופן שיש בו איסור מלאכת 'סותר', או הובלת הספרים ברכב אל מחוץ לזירת השריפה - עדיף לומר לגוי לכבות את האש, כיון שהכיבוי הוא מלאכה 'שאינה צריכה לגופה', אשר לדעת רוב הפוסקים איסורה מדרבנן.

[שו"ע שלד, כו, ומשנ"ב סז רעא; ביאורים ומוספים דרשו, 67 ו-70]

בהמשך לאמור: כדי שריפה, כך בכל אירוע המתרחש בשבת ויש בו חשש לנזק או להפסד ממון משמעותי, וכגון הצפת מים - אסור לבעלי הרכוש שבמקום האירוע לומר לגוי לעשות מלאכה להצלת רכושם, אבל מותר להזמין את הגוי למקום האירוע; ולדעת השולחן ערוך מותר אף לומר לו: "כל העושה פעולה פלונית אינו מפסיד"; אך אסור לומר לו ישירות: "אם תעשה פעולה פלונית לא תפסיד".
ובכל מקרה שבו המזוזות או ספרי הקודש שבבית עלולים להיפגע בשריפה,

הדף היומי בהלכה

סדר ה'תיקון' למחלל שבת בשגגה באיסור דאורייתא או דרבנן

למנוע זאת ממנו, כדי שלא יעבור על איסור שביתת בנו; ויש אומרים שאינו חייב למנוע זאת ממנו אלא מדרבנן. ומדרבנן - כל אדם הרואה קטן העושה מלאכה בשבת לצורכו של ישראל (גדול), חייב למחות בידו.

[שו"ע שלד, כו, משנ"ב עה-פא; ביאורים ומוספים דרשו, 80 ו-85; וראה שם, 83;
בירור הלכה (זילבר) על משנ"ב שם]

נאמר בתורה: 'וְיִוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַה' אֱלֹקֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְךָ', ודרשו חכמינו ז"ל, שהאב מצווה על שביתת בנו, דהיינו שאסור מדאורייתא לאב לצוות על בנו לעשות מלאכה האסורה בשבת, ואף אם הילד טרם הגיע לגיל חינוך ואינו חייב במצוות אפילו מדרבנן. ואף כאשר הילד עושה את המלאכה ללא שהצטווה על כך, אך יודע שאביו מעוניין בכך ועושה זאת לצורך אביו - יש אומרים שהאב חייב מדאורייתא

ת"ח אחד ששהה בחדר החציף מעט את פניו ושאל את רבינו: "כיצד אפשר להורות שלא לציית להוראת הרופאים?" ורבינו מניף שוב את ידו ואומר בצורה ברורה: "הכל יהיה בסדר בעזרת ה'"

מעשה שאירע אצל מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, השופך אור על כוחה של אמונת חכמים

האשה עזבה את הבית בשמחה, אבל האווירה בחדרו של רבינו עדיין לא נרגעה... היה שם ת"ח נוסף, שהחציף גם הוא את פניו, והמשיך לשאול על ההוראה שיצאה זה-עתה מפי רבינו: הכיצד אפשר להורות כך, לאחר שהרופאים המומחים אמרו מה שאמרו, 'ובדרך כלל הם יודעים מה שהם מדברים'!

נענה רבנו שליט"א ואמר: "בוודאי שהרופאים לא מדברים סתם כך, ובדרך כלל הם סוללים נתיב רפואי שיש צורך לעשותו. אבל האשה הזאת הוכיחה - בעצם זה שבאה לשאול, שהיא סבורה שיש דבר החשוב יותר מדעתם של הרופאים, והוא הוא הקובע, ובכך הוציאה את עצמה מהמסלול הרגיל של חוות דעתם של הרופאים, והפקידה את גורלה במקום אחר, ששמו אמונת חכמים. ואם כן יש לה את הכח לבטל את הערוץ הטבעי של חיי האדם ולצעוד בערוץ אחר לגמרי".

(דברי שיח וישלח תשע"ה)

בספר 'לחנך בשמחה' מופיע ביאור נפלא בכח של אמונת חכמים. סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מעשה שהיה עוד בחיי-חיותה של הרבנית קניבסקי ע"ה: יום אחד, כאשר למד עם רבינו שליט"א, נשמעו דפיקות בדלת. הרבנית פתחה, ועד מהרה הגיע לחדר אברך, והודיע שבפתח נמצאת אשתו עם שאלה של פיקוח נפש. השאלה נסובה אודות טיפול מסוים שהרופאים טוענים שהיא חייבת לעשות, ואם לא - תכנס למצב של סכנה. האשה הודיעה לרופאים שלא תעשה דבר עד שתקבל לכך את הסכמתו של רבינו שליט"א.

כששמע רבינו שליט"א את הענין, הניף את ידו בביטול ואמר: "היא לא צריכה לעשות את הטיפול, הכל יהיה בסדר בעזרת ה'".

ת"ח אחד ששהה בחדר, החציף מעט את פניו ושאל את רבינו: "הרי לא מדובר ברופאים שאינם יודעים מה שהם מדברים; אם הרופא טוען שיש צורך דחוף לבצע את הטיפול, כיצד אפשר להורות לאשה שלא תציית להוראה?" ורבינו מניף שוב את ידו, ואומר בצורה ברורה: "הכל יהיה בסדר בעזרת ה'".

הסיפור היומי

כל בחורי הישיבה הוכנסו לחדר הר"מים, שם נשכבו על הרצפה. בעוד כדורים מתעופפים מכל עבר הם לא חדלו מלומר תהלים, ובסייעתא דשמיא הצליחו שומרי הישיבה לבלום את ההתקפה

ברזיל: 'עשוי' קיבל דורון והישיבה ניצלה

נעמד אחד ממרביצי התורה בישיבה ואמר שיש לו פתרון מפרשת השבוע. יעקב אבינו עמד בראשות אחת הישיבות הקדומות בעולם, שם למדו תורה שנים עשר תלמידים שבטי קה, מהם צמחו והתפתחו כל בני הישיבות שמאז ועולם. גם 'הישיבה' שלו ניצבה מול התקפה חזיתית של עשו, אך היו לו אי אלו עצות לנצח במאבק... "הבה ניגש למפקד המשטרה" - הפך הר"מ את הצעתו למעשית - "ונפעל".

מפקד המשטרה הוזמן אחר כבוד לבקר בקמפוס. בתום סיור ארוך נשאל ישירות כמה צריך לעלות הדורון שיאפשר לישיבה לגלח את העצים שמסביב. הוא לחש שמדובר בסכום של 5000 דולר, והתנצל שחלק מהסכום עליו להעביר לעובדיו כדמי לא יחרץ.

כבר למחרת הוא ביקר בבית קפה בלבוש אזרחי, שם הניח נציג הישיבה מעטפה לצדו. וכך אמנם מתו כמה עצים אך תלמידי הישיבה שבו לתלמודם לחיים ולשלום.

(הרב רפאל ברלזון, מדור 'זאת התורה', יתד נאמן וישלח תשע"ה)

ישיבת 'אור ישראל', סאן פאולו, ברזיל. על קרחת ג'ונגל קטנה סמוך לעיר הוקמה ישיבה לתפארת. אך הכל היה עלול להיגדע בהתקפה ברוטלית של חבורת שודדים מצוידים בנשק אוטומטי. סגנון שלא מצוי בארץ, אך בהחלט מצוי בדרום אמריקה.

כל בחורי הישיבה הוכנסו לחדר הר"מים, שם נשכבו על הרצפה. בעוד כדורים מתעופפים מכל עבר הם לא חדלו מלומר תהלים, ובסייעתא דשמיא הצליחו שומרי הישיבה לבלום את ההתקפה במחיר פגיעה אנושה באחד מהם. מיד אחר כך התפזרו הבחורים לבתיהם, וההורים, אחוזי פאניקה וחרדה, חששו להחזיר אותם לישיבה.

הנהלת הישיבה החלה לתור אחר חברת שמירה טובה ביותר, אך דא עקא, שהיא לא הסכימה לטיפול חסות על הקמפוס לפני גילוח העצים שמסביב. אלה עלולים לשמש כהסוואה בהתקפה הבאה, ח"ו. החוק הברזילאי אוסר בתוקף כריתת עצי יער, ועבירה על החוק עלולה להוביל אף למאסר בפועל מלבד הקנס הכספי הגבוה.

"מפריז כותבים את הידיעה הבאה: האוירון שבו נמצא גם הרב מקלאוזנבורג, נאלץ להפסיק את טיסתו מניו-יורק בשל הקלקול שחל במכונה, ולרדת בשדה התעופה הצבאי של האי סטיפנוויל"

כשכ"ק מרן אדמו"ר ה'שפע חיים' מוצאנו זי"ע שבת לבדו בבסיס צבאי אמריקני נידח בגלל נחיתת אונס של מטוסו

ה'קאצעטניקים'... התגאיתי בהם, התפארת... יהודי אני!" משחלפו שעות היום ונראו ג' כוכבים ברקיע, מוצאי שבת, בא אליו ה"טשאפליין" היהודי (=רב צבאי) בשליחות המפקדים, לזרז אותו שיעזוב מהרה את הבסיס, כפי שהיה מדובר מראש - אולם הרבי זי"ע עדיין לא היה מוכן לכך. מדוע?

מלבד שעל פי שיטת רבינו תם עדיין לא יצא יום השבת, הרי מקדמת דנא נזהר היה לשמור שבת ותוספות כהלכתה ל"א שעות, כדברי זקנו מהרצ"א מדינוב זי"ע בספר "בני יששכר" בשם האריז"ל - כלום יפר עכשיו את מנהגו וייצא מוקדם לדרך? עמד, איפוא, והסביר ל"טשאפליין", כי לפני שיעלה אל האוירון עליו להבדיל תחילה על הכוס, והיה עומד עם הכוס המלא בידו וחוזר עשרות פעמים על הפסוק "הנה קל ישועתי אבטח ולא אפחד" מתוך התרגשות רבה ורעד עילאי - מבלי שמישהו יהין להפסיק אותו באמצע - עד שבינתיים חלף הזמן הדרוש וסיים את ה'הבדלה' והיה מוכן לצאת לדרכו. אף הספיק לאכול מעט מיני תרגימא, ברגעים האחרונים לפני המראת המטוס, כדי לצאת ידי חובה בסעודת "מלווה מלכה" שנזהר בה תמיד - ולא היה קץ לשמחתו. (לפיד האש, כרך א', פרק כ"ח, עמ' שע"ו)

הידיעה על קידוש השם של הרבי מקלוזנבורג - פורסם ב'קול ישראל' - לפני 71 שנה ערב סוכות, י"ד בתשרי תש"ז:

"מפריז כותבים את הידיעה הבאה:

האוירון, שבו נמצא גם הרב מקלאוזנבורג, נאלץ להפסיק את טיסתו מניו-יורק בשל הקלקול שחל במכונה ולרדת בשדה התעופה הצבאי של האי סטיפנוויל. בדרך כלל אסורה החניה באי זה לאישים אזרחיים, אך הפעם לא היתה לשלטונות ברירה אלא לקבל את פני האורחים הבלתי קרואים, שמספרם הגיע לארבעים. הדבר ארע ביום ה' ועד למוצאי יום ו' עסקו המומחים בתיקון האוירון האמריקאי. ואכן, בבוא השבת תוקן הכל - והאוירון עמד להמשיך בדרכו. ברם, כאן נתברר להפתעת הכל, שנוסע אחד מסרב להמשיך בטיסה: היה זה הרב הזקן מקלאוזנבורג. השעה היא שעת הדלקת הנרות - אמר הוא - ואת השבת הוא לא יחלל... באין ברירה המריא האוירון בלעדיו. שלטונות האי התקשרו עם ניו-יורק ונצטוו להסיע את הרב באוירון נוסעים אחר, היוצא מניו-יורק למחרת, אוירון זה - ככה הובטח - יבוא במיוחד לאי במוצאי שבת, כדי לקחת את שומר השבת הלוחם. וכך היה. האוירון בא, כפי שהובטח. אלא שכאן אירע פאנצ'ר שני: המטוס בא כשעה וחצי לפני צאת השבת... וכמובן שהרב לא זז מהמקום. הוא התפלל תפלת מנחה בנעימות, ערך את "שלוש הסעודות" כדין - והביט כל הזמן למעלה, לצאת הכוכבים. אך הפעם לא ביחידות: יחד אתו הציצו השמימה 40 נוסעי האוירון החדשים. 40 גויים מובהקים מניו-יורק המתינו כאן בסבלנות רבה לצאת כוכבי מוצאי שבת קודש, כדי שאפשר יהיה לזוז מהמקום. עד שניתן להם מבוקשם לבסוף..."

פי שְׁרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכַל (בראשית לב, כט)

יומיים אחרי צום תשעה באב תש"ו, ביום חמישי פרשת ואתחנן, שעה 10:00 לפני הצהריים, יצא אדמו"ר זי"ע את תחומי אמריקה - בליווי שארו רבי נתן הלבברשטאם, בנו של הרה"צ רבי דוד הלבברשטאם זצ"ל מקשאנוב - בדרכו חזרה אל מחנות העקורים בגרמניה. מעריציו הרבים שרכש לעצמו, נקשרו אליו בימי שהותו בארה"ב, לא חדלו מלהפציר בו שישאר עמהם עוד פרק זמן. אך הוא נאלץ שלא בטובתו לדחות את בקשתם, באשר המוני אנשיו ותלמידיו-בניו בישיבות ובמפעלי החינוך, והחמד של "שארית הפליטה", חיכו מכבר לשובו בקוצר רוח. הבטיחם, אפוא, שישתדל לחזור אליהם לקראת הימים הנוראים. הוא המריא מנמל "לה גוורדיה" בניו יורק במטוס נוסעים רגיל, שהיה אמור להביאו עד צרפת. מכאן הדרך לגרמניה במסילת הברזל אינה ארוכה מדי. אולם באמצע הטיסה קרתה לאוירון תקלה. קרבניטיו נאלצו לבצע נחיתת-אונס - לצורך תיקונים ובדיקות של בטיחות - באחד מבסיסי הצבא ששכן באי הקנדי המרוחק, "ניו-פאונדלנד" בלב האוקיינוס האטלנטי. מכאן היו אמורים ע"פ התוכנית להמריא הלאה, באיחור של יממה שלמה, עד לפאריז. מכיון שבינתיים התקרב ובא יום השבת, חשש רבינו זי"ע פן לא יגיעו במועד אל מחוז חפצם, לכן הלך והודיע לאנשי צוות המטוס ש... מטעמים דתיים אין באפשרותו להמשיך בנסיעה עד מוצאי שבת.

האנשים הערלים נדהמו מהודעתו הבלתי-צפויה. ניסו להסביר לרבי כי ברגע שהמטוס יתקן ויוכשר לנסיעה, לא יניחו להם יותר להישאר פה אפילו שעה קלה, מכיון שזה אתר צבאי סגור, ויצטרכו לעזוב את המקום ללא שום שהיות. אפס, הוא נשאר בשלו: יעבור עליו מה שיעבור - הוא לא יזוז מפה עד אחרי יום השבת!

וה' רצון יראיו יעשה. חפצו עלה בידו. בסופו של דבר יצא האוירון לדרכו עם כל נוסעיו, למעט הרבי זי"ע, אשר באופן יוצא מהכלל קיבל רשיון ממפקדת הבסיס הצבאי להישאר על מקומו במשך כל יום השבת, תוך הבטחה להטיס אותו במוצאי שבת אל מחוז חפצו באוירון אחר - העושה דרכו מארה"ב לאירופה, שינחת באי באופן מיוחד כדי לאסוף אותו (מפי הגאון הצדיק רבי מנשה קליין זצוק"ל, אדמו"ר מאונגוואר).

במשך יום השבת הזה התבודד האדמו"ר זי"ע לבדו, בחדר מיוחד שהעמידו אנשי הצבא לרשותו. הוא לבש בגדי שבת והתפלל תפילותיו בדביקות, וערך שלוש פעמים סעודתא דמלכא קדישא, הכל כמנהגיו הקבועים מבלי לשנות מאומה. לחיילים מבני ישראל שנמצאו בבסיס, ויבואו לשאול את פיו בסקרנות רבה, מה טיבו של ה"שטריימל" שהוא חובש לראשו? הסביר הרבי בנועם ובחביבות, כי השטריימל (כובע ישועה) מסמל בעצם את עוז הקיום הנצחי של עם ישראל. "בימי הביניים", סח להם, "גזרו עלינו צוררי היהודים בארצות הגלות - במטרה יחידה להשפיל אותנו ולהתקלס בנו - שנחבשו לראשנו כובע זה. מה עשינו? הפכנו את הכובע הזה עצמו למקור של גאווה וכבוד, למצנפת אצילית חשובה, שאין משתמשים בה אלא בימי שבתות וחגים... ומה היה הסוף ידוע לכולנו: הם, הגויים המרושעים שגזרו עלינו, כבר מזמן אבד עליהם הכלל, ואנחנו בית ישראל חיים וקיימים..."

והוסיף: "כן עשיתי גם אנכי בעת שהגרמנים הכריחו אותנו ללבוש את מדי

התלמיד רץ להודיע שהרב מבריסק הגיע לבקרה, מרן הגרא"ז מיד לבש בגדי שבת כדי לקבל את פניו, אך עד מהרה התברר כי נפלה טעות, והאורה הינו אדם פשוט שבמראהו הזכיר מעט את הרב מבריסק...

ענוותנותו של מרן הגרא"ז מלצר זצוק"ל לרגל יומא דהילולא י' כסליו

השיבם רבי איסר זלמן: "בעוונותינו הרבים נעשו המצוות מזולזלות בעינינו, ומתוך כך באים אנו לידי הפלייה בין יהודי אחד למשנהו, אולם עכשיו, כאשר סיבבה ההשגחה העליונה שהתכוונתי לקבל את פני גאון הדור ולחלוק לו כבוד מלכים, האם עלי לחדול מכוונתי הטהורה לקיים את מצוות הכנסת אורחים בכל ההידורים לאחר שנתבררה הטעות? האם עלי להפסיד את המעשה הטוב והראוי, אך ורק משום שהאורח הוא יהודי פשוט ולא הרב מבריסק?"

לא ידע המארח שאדם גדול הוא

מעשה בבעל 'בית הלוי' שנסע בליל חורף לעיר ברנוביץ'. בדרכם סרו לפונדק של יהודי אחד והתדפקו על הדלת, בעל הבית קם והודיעם שאין פונדק מקום עבורם. התחננו אליו כי פקוח נפש הוא, ולאחר שידולים רבים נאות בעל האכסניא, והרשה להם להכנס ולשכב על הריצפה במסדרון.

לאחר כמה שעות נשמעו שעות של עגלות שנעצרו ליד הפונדק. היו אלו האדמו"ר רבי אהרן מוידנוב ורבים מחסידיו. מיד הזדרז בעל הבית להעלות את האור, פתח לפניהם את הדלת וקיבלם בסבר פנים יפות. בעל הבית ובני ביתו נחפזו לערוך השולחן וכו', כאשר חלף הרבי במסדרון לרחוץ ידיו, מצא את הגאון ר"ד מבריסק שוכב על הקרקע. מיד נתן הרבי את קולו בהתרגשות: "ר' ישע בער, הבריסקער רב, מה אתה שוכב כאן?"

כשמעו בעל הבית את קריאות האדמו"ר התמלא בושה, ניגש וביקש מהגרי"ד שישלח לו שכן לא ידע מיהו, א"ל הגרי"ד: "הנה התורה מבליטה את הכנסת האורחים של אברהם אבינו, בעוד שאת הכנסת האורחים של לוט, הגם שהיתה במסירות נפש נפלאה התורה לא מדגישה, ולא עוד אלא שהמלאכים אמרו ללוט שאינו ניצל בזכות עצמו אלא בזכות אברהם, אתמהא! אלא הבאור בזה הוא פשוט: שאצל אברהם נידמו לו האורחים כערבים, אבל אצל לוט, הוא ידע כי מלאכים באו בצל קורתו. אין זו גבורה למסור נפשו בשביל מלאכים שאפשר להנצל בזכותם, החכמה למסור נפשו בשביל אנשים פשוטים!"

וסיים הבית הלוי את דבריו לבעל הבית: "אין זה תירוץ ואנכי לא ידעתי כי רבה של בריסק מתדפק על ביתי, רק בוא לביתי ותשב אצלי שבועיים ותלמד פרק בהלכות הכנסת אורחים". בעל הבית קיבל את התנאי והתאכסן בבית הרב, וראה בעיניו הכנסת אורחים מהי ונהפך לאיש אחר, עד שנודע כמכניס אורחים גדול בכל סביבתו.

הגה"צ רבי יצחק אייזיק שר (חתנו של הסבא מסלבודקא, הרב נתן צבי פינקל), היה ראש ישיבת סלבודקא. כשביקר בארה"ב, פגש אותו הסבא, הרב הרמן, יום אחד בבית הכנסת, וברכו לשלום בחמימות. "רבי, זקוק אני לאורח לשבת. הענק לי בבקשה את הכבוד וסעד עמנו בשבת זו". הרב שר נענה. הוא כבר שמע אודות סבא.

אחרי תפילת ליל השבת, ליווה אותו סבא לביתו. כשנכנס, נדהם הרב שר לגלות כעשרים וחמשה אורחים יושבים סביב השולחן. בצאת השבת שאל על כך את סבא: "ר' יעקב יוסף, אינני מבין. אמרת לי שאתה זקוק לאורח לשבת. חשבתי שודאי אין אף אחד שיסעד בביתכם בשבת, אך היו למעלה משני מנינים. לשם מה נזקקת לי?"

"ראה, רבי, אשתי עובדת קשה כל השבוע בהכנות לשבת עבור האורחים. כשאדם כמוך מכבד בנוכחותו את שולחננו, אנחנו מרגישים שקבלנו גמול כפול", הסביר סבא...

טעותו של מרן רבי איסר זלמן מלצר

אירע פעם בעת ששהו תלמידיו בביתו, שלפתע הסתכל אחד מהם דרך החלון, ונדמה היה לו כי מרן הרב מבריסק עולה במדרגות הבית. הזדרז התלמיד ובא לרבי איסר זלמן ואמר לו בקול נרגש "רבינו, הרב מבריסק עולה עתה לבית", מיד נחפז רבי איסר זלמן ללבוש את מעיל השבת לכבוד האורח ויצא במרוצה למדרגות כדי לקבל את פניו. עד מהרה התברר כי נפלה טעות, והאורח הינו אדם פשוט שבמראהו החיצוני דמה מעט לרב מבריסק.

אולם התלהבותו של רבי איסר זלמן לא פגה, ויראת הכבוד לכבוד האורח הגדול לא חלפה, הוא המשיך לנהוג עמו כאילו הוא היה מרן הרב מבריסק בכבודו ובעצמו, הכניסו בכבוד גדול לביתו, הושיבו בראש השולחן ושאל ברגשי הכנעה וכבוד: "במה אוכל לכבד האורח החשוב? אולי ייטול ידיו לסעודה, באיזה משקה נכבדו?"

האורח הנדהם התנצל: "חלילה, אל לו לרבינו לטרוח למעני, מטרת ביקורי היא לבקש המלצה מאת מעלת כבוד תורתו!". תיכף ומיד נטל רבי איסר זלמן גיליון נייר ועט, וערך מכתב חם ונלהב למען האיש. כאשר עזב היהודי את הבית עמד רבי איסר זלמן ללוותו וירד עמו את כל מדרגות ביתו עד לרחוב, מה שלא היה רגיל לעשות אלא בלוויית גדולים. כשחזר שאלוהו בני ביתו ותלמידיו בתמיהה רבתי, כל כך למה?

(מתוך 'מידות והנהגות טובות')

מדוע אין לכולם בנים תלמידי חכמים, והרי כולם זהירים בהדלקת נר שבת ונר חנוכה?

אבא יכול לדבר גבוהה גבוהה על כוחה העצום של התפילה, אך הבן רואה בדיוק מתי האבא עצמו מגיע לתפילה, איך הוא מתפלל ובאיזה עלון על פרשת השבוע הוא מסתכל באמצע חזרת הש"ץ | מאי חנוכה? ימי חינוך הילדים לתורה ומעשים טובים

ומופת איך אדם מתרגל ללכת בדרך המוסר. עלינו לעקור מקרבנו את הפגמים והמידות המגוננות כדי שלא ישתרשו בעתיד אצל ילדינו. עלינו לבערם כליל מתוך דיבורינו, דעותינו, השקפתינו ומעשינו, וזאת לבל יוכלו ילדינו ללמוד מאיתנו חולשות מוסריות וליקויי אופי".

הרש"ר הירש מסכם וכותב: "לפיכך שומה עלינו להתחיל, לא יאחר משעת לידתו של בכורנו אשר ד' חונן איתנו, ולנדור נדר קדוש, כי משעה זו ואילך נחנך את עצמנו, על מנת שנוכל לחנך את בנינו ברוח התורה והמצוות". דברים אלו מבוססים על דברי הרמב"ם, שכתב: "הרב שאינו הולך בדרך טובה, אף שחכם גדול הוא וכל העם צריכין לו, אין מתלמדין ממנו, עד שיחזור למוטב".

רבנו ה"חזון איש" זי"ע בספרו אמונה וביטחון" כותב כי "מהמפסידים היותר עיקריים היא היות מלמד לרבים בלתי שלם במידותיו, המחנך הבלתי שלם הפסדותיו כפולים". זאת מפני שכשאדם שכזה אינו יודע לחנך והוא מחנך, הרי שמרגיל את תלמידיו בדרכים שאינם נכונות וב"הנהגות מגואלות", כלשונו. גם כשלקחי מוסריו ודבריו טובים המה, כשאין תוכו של המחנך כבד, דבריו אינם נכנסים ללב החניך, ולא עוד אלא שלומד ממעשיו הלא מושלמים יותר ממה שלמד משיעוריו המושלמים.

ה"חזון איש" מגדיר כך את הדברים: "התייחסות הרב לתלמידיו דורשת תכונות תרומיות ומיצוי המידות. וכשמייסר את תלמידו בביטוי גס וזעקת רוגז על העוול אשר עשה, מתערב כאן רע וטוב. אם יש כאן תועלת תוכחה והחניך מתעורר על חטאו וגומר בלבו שלא לשנות חטא זה, יש כאן ענין רע שהחניך מתרגל בגסות ובקפדנות שמקבל מרבו שראהו משתמש במגוננות אלו בשעת תוכחתו, וגדול שימושה יותר מלימודה, והתלמיד מחקה תמיד את הרעות מן המחנך, ובהיות המחנך מחזיק עצמו לאיש השלם, כליל מידות הטובות, וכל גנותות שעושה הן נעשות בגאווה ובזו, גם חניכו מתרגל בתעותיו לעשות תועבות על טהרת תרומה..."

כל דברי המוסר אינם עושים רושם על הילד כמו הדוגמא האישית שהוא רואה אצל הוריו ומוריו, אם לטובה ואם לרעה. הורים תקיפים לא יצליחו לחנך לסבלנות. הורים רגזנים לא יוכלו לחנך למתינות, גסי רוח לא יוכלו לחנך לנימוסים והורים שלא מתנהגים ביושר בהתנהגותם הכספית עם האחרים, לא יוכלו לחנך את ילדיהם לתמימות וליושר. אבא יכול לדבר גבוהה גבוהה על כוחה העצום של התפילה, אך הבן רואה בדיוק מתי האבא עצמו מגיע לתפילה, איך הוא מתפלל ובאיזה עלון על פרשת השבוע הוא מסתכל באמצע חזרת הש"ץ...וכן, למשל, הורים המדברים עם הילדים על לקחי מסירות הנפש לתורה, שכולנו לומדים ממאורעות חנוכה, אך אינם מראים מסירות נפש לתורה בחייהם הפרטיים, בהתנהגותם היום-יומית, הם יוכלו לדבר ולדבר, אך הילדים קולטים ורואים מה חשוב להוריהם ומה פחות חשוב להם, מה מרגיז את אבא ומה משמח את אמא, האם תפילה טובה, חידוש טוב, דף גמרא ו'חבורה' בכלל או דווקא מערכת סלונית חדשה וצימר בחופשה...

אנו רוצים שבנינו ימסרו את נפשם על התורה? הבה נמסור בעצמנו את נפשתינו על התורה!! ונרבה בתפילה על צאצאנו שיזכו להיות מאירים בתורה, בעלי מידות טובות ועוסקים בתורה לשמה

(פנינים הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א)

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"בקובץ המועדים" (בהוצאת "מכון ירושלים") הובא כתב ידו של רבי יצחק סגי-נהור, בנו של רבינו הראב"ד ז"ל, השואל שאם נאמר בגמרא (שבת כג, ב) ש"הרגיל בנר הווין ליה בנים תלמידי חכמים", אם כן מדוע אין לכולם בנים תלמידי חכמים, והרי כולם זהירים בהדלקת נר שבת ונר חנוכה?

השיב על כך רבי יצחק ז"ל: "האמת היא שחכמים אמת ודבריהם אמת, וכפי מה שכל העולם מדליקים נרות חנוכה, שרובא דרובא יוצאים ידי חובתם, אבל מיעוטא דמיעוטא זהירים להדליק כפי כל פרטי המצוות והדקדוקים, שהזהיר בהדלקתם בכל פרטיהם ודקדוקיהם יקנה וישיג בכוח המצווה וסגולתה בנים זכרים תלמידי חכמים". יש לציין גם את דברי המאירי (שבת שם) הכותב שסגולת הזכייה לבנים תלמידי חכמים היא דווקא במקיימי מצוות נר חנוכה "דרך חיוב מצוה".

הגאון בעל שו"ת שבות יעקב, בספרו עיון יעקב (הנדפס בתוך ספר עין יעקב) שואל גם הוא שאלה זו, מדוע לא כולם זוכים לבנים תלמידי חכמים, כאשר כולנו מדקדקים בהדלקת נר שבת ונר חנוכה, והוא מייסד יסוד חינוכי נפלא, ואלו דבריו: "ואי לא דמסתפינא הייתי אומר, דקאי הרגיל בנר כדי שבני ביתו יכולים ללמוד בלילה אצל הנר, הווין ליה בנים תלמידי חכמים". כוונת דבריו הם ש'הרגיל בנר' היינו שהאדם רגיל להדליק נרות בביתו ולעסוק בתורה למול הנרות, ולאפשר גם לבני ביתו ללמוד ללמוד תורה לאור הנרות ללא הפרעה. כשהאב נותן דוגמא אישית של חשק התורה והתמדתה ומפזר ממון לצורך קניית נרות, שיאירו בבית כדי שהוא ובניו ילמדו תורה, זוכה שהוא ובניו רואים שהתורה הקדושה חשובה לו מכל והם עצמם גדלים לתלמידי חכמים, יתכן שזוהי גם כוונת המאירי, שכתב שדווקא אלו שמקיימים מצוות בדרך של חיוב מצווה זוכים לבנים תלמידי חכמים, כי הם מראים במעשיהם דוגמא אישית נפלאה לבניהם, מה חשוב להם בחיים ומה הם מחבבים באמת. הילדים רואים, קולטים ומיישמים הלכה למעשה.

איש לא יוכל ללמד אומנות שהוא עצמו אינו יודע אותה. לא בדיבורים בלבד מחזירים את התורה בלב הילד, אלא בעיקר על ידי מעשים והתנהגות אישית. התלמיד לומד בעיקר מהדוגמא שמוריו מראים לו, אך אם המורה אינו יודע את התורה שהוא מלמד, הרי התלמיד לא יוכל לעולם להשתלם בה. בהקשר לכך נאמר בגמרא: "רבי לא שנה, רבי חייא מנא ליה?", שפירושו שאם רבי, רבו של רבי חייא, לא למד סוגיה מסוימת, כיצד אפשר לדרוש שתלמידו יעמוד על הדברים נכוחה!?

חז"ל אומרים כי "הלומד ילד למה הוא דומה? לדיו כתובה על ניר חלק". ליבו ומוחו של הילד כדף חלק הם, כל מראה וצליל, תנועה וניד עפעף, נחרתים עמוק בלבבו ומשפיעים על התנהגותו. הילד מושפע ממראה עיניו יותר ממשמע אוזניו. עובדה היא שהתנהגות ההורים והמחנכים משפיעה על הילד יותר מכל הדברים הנאמרים לו, שהרי אינה דומה שמיעה לראיה. הגמרא אומרת: "גדול שמושה של תורה יותר מלמודה". כוונת הדברים היא שהדוגמא האישית, בה מבחין התלמיד בהליכותיו והתנהגותו של רבו, חשובה היא לאין ערוך מהלימוד עצמו מפי הרב.

הרש"ר הירש זצ"ל כותב כי בכל שטח משטחי הלימוד והחכמה ידוע ומקובל שרק המחנכים שהתשלמו בלימוד והחכמה, יכולים ללמד את תלמידיהם. קל וחומר בשטח המוסר והחינוך: "משום כך עלינו להקפיד מאד על כך, שבבואנו לחנך את בנינו, נהיה אנחנו בעצמינו בקיאים יפה במשימה זו. עלינו להבהיר לעצמנו את כללי המוסר והתכונות המוסריות שהיינו רוצים שיתפתחו אצל בנינו לכלל שלימות. עלינו לרכז את כל כוחותינו כדי להתמחות היטב באומנות המוסר, למען נוכל לשמש דוגמא

האם מותר להשאיל ספסלים מבית הכנסת לצורך שמחה משפחתית?

מדוע נהגו בבית הכנסת של מרן החזו"א לפרוס מפה נוספת על הבימה בעת קריאת התורה? והאם מותר להשען על מפת הבימה של קריאת התורה? • מקבץ הלכתי מרתק מאת הרב בנימין בירנצווייג שליט"א

לקבוע עזרת נשים בחלק שהיה בית הכנסת, האם מותר הדבר, שאם יש לעזרת נשים קדושת בית הכנסת, יהיה מותר? החכמת אדם (כלל פו סעיף טו) כתב לענין קדושת עזרת נשים, שאין בה קדושה כלל, אולם מדברי הפ"מ"ג לעיל (סי' קנא א"א ס"ק א) משמע שיש בה קדושה, וכן כתבו בערוך השלחן (ס"ז) ובשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' קיח אות א) שיש לעזרת נשים קדושת בית הכנסת. וכעין זה כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"ב סי' כב) שבעזרת נשים יש קדושת בית הכנסת, כי אף נשים חייבות בתפילה, ולפיכך מותר להפוך בית כנסת לעזרת נשים, ואין בזה משום הורדה בקדושה. ובמקור חיים (סי' קנא סעיף יב) כתב, שיש להסתפק אם מותר להפוך בית כנסת לעזרת נשים. ובשו"ת קרן לדוד (או"ח סי' לה ד"ה ועתה) כתב, שהסכמת רוב האחרונים היא, שאין לעשות עזרת נשים מבית כנסת של אנשים, לפי שיש בזה משום הורדה בקדושה [ראה שם שהביא צד שיש בה קדושה אבל פחותה מקדושת בית הכנסת].

ולענין עזרת נשים הבנויה בתוך אזור בית הכנסת, ואין מחיצותיה מגיעות עד התקרה, צידד בשו"ת קרן לדוד (או"ח סי' לג) שאף לדעת הסוברים שעזרת נשים אינה קדושה בקדושת בית הכנסת, מ"מ באופן זה לכו"ע יש בה קדושה, כיון שפתוחה לחלל בית הכנסת.

אהל הבנוי על קברו של צדיק, האם יש בו משום קדושת בית הכנסת? מקומות שאינם קבועים לבית הכנסת, אבל משמשים הם בזמנים מסוימים לתפילה הציבורי וכגון רחבה של עיר, פסק השו"ע (סי' קנד סעי' א) שאין בהם משום קדושת בית הכנסת. ובביה"ל (ד"ה רחבה של עיר) כתב, שאף שהמקום מזומן לתפילה זו בזמנים מסוימים, מכל מקום כיון שהוא באקראי, אין בו קדושה. אכן, המשנ"ב (סי' קנג ס"ק נב) פסק לענין מקום שאין רגילים להתפלל בו אלא בזמנים מיוחדים וכגון ברגלים וכדו', שיש במקום זה קדושה אף שהוא רק לזמנים מסוימים. ובטעם החילוק בין רחבה של עיר שאין בו קדושה, לבית מקום שקבוע להתפלל בו בזמנים מסוימים, כתב בשו"ת חות יאיר (סי' נט) שרחבה אף על פי שמתפללים בה, מכל מקום אין עושים כן כדי לקבוע אותה כמקום קדושה, אלא אדרבה מתפללים בו בתעניות כדי להרגיש טעם גלות, או כדי לבזות את עצמינו בפרהסיא כמבואר בגמרא (תענית טז, א), מה שאין כן במקום שהוחזק לתפילה, אפילו אם לא הוחזק כן אלא לזמנים מסוימים, מ"מ חשוב הוא כמקום קבוע לאותם זמנים, והרי הוא קדוש.

ובשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"א סי' סג) ביאר החילוק באופן אחר, שברחבה אף בזמן שמתפללים בה עדיין מיועדת היא אף לשימושים אחרים, מה שאין כן במקום שהוזמן לתפילה לזמנים מסוימים, שלאותם הזמנים אין הוא מיועד לשום דבר אחר מלבד לתפילה. וראה גם בביה"ל (סי' ד"ה השוכרים) שהחמיר למעשה בשכירות מקום לתפילה כשאינן להם במשך אותו זמן קביעות במקום אחר, ונעשית באופן גלוי ברשות המלכות. ולענין אהל העשוי על קברו של צדיק, כתב בשו"ת מהר"ש ענגיל (שם) שאף על פי ששופכים במקום זה שיח ותחנונים בקביעות, מ"מ אין עליו קדושת בית כנסת כלל, לפי שעיקרו עשוי לכבודו של הצדיק, ולא להתפלל בו בציבור.

מדוע נהגו בבית הכנסת של מרן החזו"א לפרוס מפה נוספת על הבימה בעת קריאת התורה?

בדיני תשמישי קדושה וכגון תיק של ספר תורה או תפילין, וכן המטפחת שמניחים עליה את הספר תורה בקריאת התורה, פסק בשו"ע (סי' קנד סעי' ג ובמשנ"ב ס"ק י) שאין להשתמש בהם תשמיש של חול.

מדוע לענין החזקת לומדי תורה לא נאמר 'אל יבזבו יותר מחומש מממונו'? בהלכות בית הכנסת (סי' קנג סעי' ו) פסק השו"ע, שמוכרים בית הכנסת וכן שאר דברים שבקדושה ואפילו ספר תורה, להספקת התלמידים [כדי שיוכלו ללמוד תורה].

וביאר המשנ"ב (ס"ק כג) שהטעם הוא שנאמר בגמ' שאין מוכרים ספר תורה אלא ללמוד תורה, ומשמע שכדי ללמוד תורה מוכרים אפילו ספר תורה, והוסיף, שדבר זה תוכחה מגולה לאותן אנשים המתרשלים להחזיק תורה בעריהם.

ואף על פי שלענין שאר צדקות קיימא לן שאסור לאדם לבזבו יותר מחומש מממונו, כתב בספרו אהבת חסד (ח"ב פ"כ אות ד) על פי דברי השיטה מקובצת (כתובות נ, א) שמ"מ לענין החזקת לומדי תורה מותר לאדם לבזבו אפילו יותר מחומש מממונו, משום שיש לו חלק בשכר תורתו של הלומד, וככל שיוסיף להחזיקו כן יתווסף לו חלק בשכר התורה, וראה מה שהאריך בכל זה בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' לז).

וכן לענין הוצאה עבור לימוד התורה של עצמו, כתב החפץ חיים (ליקוטי הלכות יומא לה, א) שאם אינו יכול ללמוד בעצמו, יבזבו אף יותר מחומש בכדי לשכור לעצמו מלמד, כיון שמחויב לדעת אותה והיא חייב לנצח, והוכיח כן מהמעשה של הלל הזקן המבוא בגמ' שם.

האם מותר להשאיל ספסלים מבית הכנסת לצורך שמחה משפחתית?

מנהג נפוץ הוא, שאנשים משאילים ריהוט השייך לבית הכנסת, עבור שמחה משפחתית שהם עורכים בביתם, ויש לדעת שבהלכה יש נידון לענין זה בהלכות בית הכנסת (סי' קנג סעי' ז) שכתב השו"ע שבית הכנסת של כרכים שמתפללים בו גם אנשים שבאים מבחוץ ולא נמנים עם המתפללים הקבועים, אסור למוכרו, כיון שנבנה על גם על דעת המתפללים האלו, ואין רשות להוציא זכות זאת מידם. והוסיף השו"ע שדין זה נאמר גם לגבי כל חפצי הקדושה הנמצאים בבית הכנסת הכוללים את הבימה הרהוט ויריעות בית הכנסת וכדו' [וה"ה שחפצי ביהכנס"ש של כפרים דינם כביהכנס"ס]. ומעתה יש לדון האם מותר להשאיל את ספסלי בית הכנסת לצורך שימוש אישי כגון לעריכת שמחה משפחתית וכדו'?

הערוך השלחן (סי' קנד ס"ב) כתב שמותר לעשות כן, ונחשב הדבר כאילו התנו מתחילה לקחתם, כיון שכך הוא המנהג. ובספר גנזי הקודש (פי"ג הע' ה) כתב בשם הגר"נ קרליץ שאף על פי שבספסלים פשוטים מסתבר שמנהג העולם לקחתם לשמחות, ויכול להיות שחשוב הדבר כאילו התנו עליהם מתחילה להשתמש בהם, מ"מ ספסלים כבדים המיוחדים לבית כנסת בלבד, אי אפשר לומר שחשוב הדבר כאילו התנו עליהם, ואי אפשר לקחתם אלא אם כן התנו הדבר במפורש.

אמנם לכתחילה, כתב המשנ"ב (סי' קנד ס"ק לז) שראוי לכל אדם המתנדב דבר לבית הכנסת או הגזברים כשקונים איזה דבר, להתנות שיהיו רשאים להשתמש באותו דבר.

בית כנסת שהתרחב, האם מותר להפוך את חלקו לעזרת נשים?

חצרות הבתים שמתקבצים בהם להתפלל בזמנים מסוימים באקראי, פסק השו"ע (סי' קנד סעי' א) שאין בהם קדושת בית הכנסת.

וכתב המשנ"ב (ס"ק ג) שעזרות שלנו הנמצאים בצידי בית הכנסת, לא עדיפים מחצרות הבית, שאין מתפללים בהם אלא כאשר דחוק, ומכל מקום כתב המשנ"ב, שאפשר לומר שהואיל ומתפללים שם תדיר כל זמן שנדחקים, אף על פי שהוא אקראי, לגבי מתפלל זה, אבל המקום נחשב שנעשה קבע לעצלים [שאינן להם מקום ונדחקים להתפלל בעזרות].

ויש לדון לגבי עזרת נשים הקבוע בבית הכנסת, האם נחשבת היא כעזרה שאין בה קדושת בית הכנסת, ונפק"מ שאם ירחיבו את בית הכנסת וירצו

שאינם של קדושה משום שנראה כזילותא בדבר של קודש.

האם מותר להשען על מפת הבימה של קריאת התורה?

עוד מצוי הוא שיטנם אנשים שנסענים במרפקם על בימת בית הכנסת, או שהבעל קורא עצמו או העולה לתורה אין בכוחו לעמוד ונשען על המפה של הבימה, האם מותר הדבר?

במשנ"ב (סימן קנד ס"ק י) כתב שאף שפורסים מפה על בימת הקריאה, וספר התורה לא מונח על הבימה עצמה וא"כ הבימה עצמה יש לה דין של תשמיש דתשמיש של קדושה, שמוותר להשתמש בו לצורך דברי חול, מכל מקום כיון שלפעמים נותנים עליו את הספר תורה בלי מפה יש בו קדושה, ובשעה"צ (ס"ק ח) כתב שאף שבזמנינו אין מצוי שמניחים הספר תורה ללא מפה, מכל מקום פעמים שנשטמ קצת מהמפה, והספר תורה מונח על השלחן עצמו.

אמנם במקום אחר כתב המשנ"ב (סי' קמא ס"ק ד) לגבי אדם שקשה לו לעמוד כשהוא קורא בתורה, שלא ישען על המפה שעל גבי השולחן כיון שהיא תשמיש קדושה, אלא ישען על השולחן עצמו, ולכאורה היתר משום שהוא תשמיש דתשמיש. וביאר בשו"ת אז נדברו (ח"ג סי' מט) שהטעם שהתיר המשנ"ב שם להישען על השולחן הוא מצד שלב ב"ד מתנה עליו וכמבואר ברמ"א להלן בס"ח להדיא שנהגו להנות מהשולחן בכמה הנאות מטעם זה [וראה גם בתרומת הדשן (סי' רעג) שהוא מקור הדין שכתב שנהגו להישען על השולחן, וראה בהע' לעיל שזהו היתר דחוק ולכתחילה ראוי להתנות במפורש], אבל להישען על המפה לא התיר המשנ"ב, כי לא הוזכר ברמ"א שם, וכמבואר במשנ"ב (סימן קנד ס"ק לו) שלא התירו אלא במה שיש מנהג מבורר להקל, וטעם הדבר יתכן משום שרק על השולחן אי אפשר להיזהר, ולא על המפה, כי בזמנם השולחן לא היה מכוסה כל השבוע במפה [אך ראה בב"י שהביא היתר זה גם על המפה]. ולפי זה בזמנינו שמכוסה כל הזמן במפה, מותר כיון שלב ב"ד מתנה עליהם, ומסיים, שאין זה אלא לימוד זכות על הנוהגים כן, אבל למעשה יש להחמיר.

ודין זה כתב המשנ"ב (ס"ק ו) נאמר דוקא על תשמישים עצמם, אבל דבר המשמש לתשמיש של קדושה היינו תשמיש דתשמיש אין בו משום קדושה. הלכה זו מצויה מאד בענין המפה הפרוסה על בימת בית הכנסת המיועדת לקריאת התורה, שהמפה שעליה מונח ספר התורה, היא תשמיש של קדושה ויהיה אסור להניח עליה דברי חול, ולעומת זאת הבימה עצמה נחשבת כתשמיש של המפה ולכן היה לכאורה צריך להיות שמוותר להניח על הבימה עצמה דברי חול, כך כתב במשנ"ב (ס"ק י), ורק שכיון שלפעמים מניחים את ספר התורה גם על הבימה עצמה ללא מטפחת, נחשב גם השלחן כתשמיש של קדושה. וראה בנדון הבא הרחבת ענין זה.

ובטעם מנהג העולם להניח סידורי תפילה ושאר ספרי קודש על המפה שעל הבימה [וכן התיר הגרא"ז מלצר (שו"ת רבבות אפרים ח"א סי' קיח אות א)] אף שנחשבת תשמיש קדושה משום שמניחים עליה את הספר תורה, וכמבואר במשנ"ב כאן ולעיל (סי' קמא ס"ק ד), ראה ברמ"א להלן (ס"ח) בשם תרומת הדשן (סי' רעג) [לענין הבימה עצמה ושאר דברי קדושה], שכיון שנהגו להשתמש וליהנות מהם ואי אפשר להיזהר ולהימנע מכך, לב בית דין מתנה עליהם מתחילה שיהיו מותרים להשתמש בהם, ואף שלא התנו כן במפורש, כאילו התנו דמי. וראה במשנ"ב (ס"ק לז) שכתב בשם התרומת הדשן שהיתר זה הוא רק בדוחק כדי ליישב קצת את מנהג העולם שאינם נוהרים בזה, אך לכתחילה ראוי להתנות במפורש על זה.

ואצל מרן החזו"א (דינים והנהגות פ"ה אות ח) נהגו לפרוס בשעת הקריאה מפה נוספת מעל מפת הבימה הקבועה. וביאר הגר"נ קרליץ (גניז הקדש פ"ה הע' מד) שעשו כן כדי שהמפה הקבועה לא תשמש כמפה לספר תורה, אלא המפה העליונה בלבד נחשבת מיוחדת לספר תורה, ואין להניח עליה אפילו ספרי קודש, ואילו המפה הקבועה נחשבת רק תשמיש דתשמיש, ומותר להניח עליה כל דבר.

אמנם אף בבימה שמשתמשים בה בקביעות רק עם מפה, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פמ"ה תשובה סב) שראוי שלא להשתמש בבימה לדברים

"במחקריי הרבים בתחום האנטומיה גיליתי דבר מופלא, שהקב"ה שם חותמת מוטבעת בגוף האדם בכמה וכמה מקומות..."

מבשרי אחזה אלו-ה

עצמות שקיימות בכף היד בס"ה 19 עצמות, עליהן יש לצרף שבע עצמות שנמצאות בפרק בין היד לזרוע, ומכך עולה סך העצמות הקיימות בפרק היד - כ"ו כמנין שם הוי"ה.
"כן הוא הדבר ברגלי האדם, וכן בראש, וכך הם עצמות החזה, והצלעות שנמצאות בדיוק מופלא, בכל צד קיימות י"ב צלעות ועוד שני עצמות מקדימה בחזה, הקרויות קלביקולות, ס"ה כ"ו צלעות. הרי שקבע הקב"ה חותמו בגוף האדם פעמים רבות".

"והפנה השנית סימן החכמה הנראה במין האדם אשר הוא העולם הקטן אשר בו השלמת סדרי העולם ופיו וזיונו ותמימותו (שער הבחינה פ"ד) ברב שיח של אנשי מדע ורפואה שהתפרסם בגיליון פסח של יתד נאמן בשנת תשס"ט, סיפר אחד המשתתפים, ד"ר יוסף קליינמן:
"במחקריי הרבים בתחום האנטומיה גיליתי דבר מופלא, שהקב"ה שם חותמת מוטבעת בגוף האדם בכמה וכמה מקומות. ביד האדם יש בכל אצבע 3 עצמות ובאגודל ישנם שני עצמות והוא כמנין י"ד. לזאת יש להוסיף 5

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

"המספר לשון הרע על חברו, אף אם היה מותר לו לגנותו מפני שהוא רשע - ימלא ברתת וזיע..."

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

"ועל פי זה כתב לקמן (שמירת הלשון שער התבונה פי"ז) שהמספר לשון הרע על חברו, אף אם היה מותר לו לגנותו מפני שהוא רשע - ימלא ברתת וזיע, כי כאשר יתבונן היטב ימצא שגם הוא נכשל בעבירה זו עצמה או בענינים אחרים כיוצא בזה, וייענש עבור הצער של האיש שסיפר עליו, כאילו סיפר על אדם צדיק. ואף אם בדק היטב ולא מצא בעצמו חטא כזה, ידע שמעתה ואילך אם יעבור על איסורים כמו אלו שגינה את חברו עבורם, מיד יפקד עליו למפרע לעונן עבור מה שדיבר בזה על חברו.
"וכן אדם חילוני שחזר בתשובה, דעת הגר"ח קניבסקי (דרך שיחה עמ' ריז) שצריך כפרה על כל דברי הלשון הרע שדיבר על חבריו שהיו חילונים כמותו, כיון שאין היתר לדבר על מי שאינו 'עמיתך', אם גם הוא עצמו רשע כמותו וכמבואר לעיל".

ההלכה הנלמדת היום - כלל ח' סעיף ז' - עוסקת בהיתר לספר לשון הרע על אדם ש'מוחזק' לרשע בעבירות מסוימות שבעבורן מותר לגנותו. ומהו 'מוחזק'? - "כל שהוסכם בפני אנשי העיר לרשע עד שלא ייפול להם בו ספק (מחמת שמועות רעות שיוצאות עליו תמיד מעניני ניאוף וכיוצא בזה, דברים שנתפשט ידיעת איסורן בכל ישראל). אבל אם יצא עליו קול בעלמא לבד, אסור לסמוך על זה ולגנותו ח"ו..."
אמנם ב'ביאורים ומוספים' מביאים בזה פרט חשוב: "ואם המספר בעצמו גם כן חוטא בעבירות אלו של מי שנאמרים עליו דברי הגנאי, כתב לקמן (לשון הרע כלל י ס"ג) שאסור לו לדבר עליו לשון הרע, כי איש כזה אין כונתו כשמספר עליו את דברי הגנאי לתועלת, שיתרחקו בני אדם מדרך הרשע, אלא כל כונתו היא לשמוח לאידו ולבוזתו בזה. ויהוא מלך ישראל, נענש על כך שהכרית את בית אחאב, כיון שגם בו נמצא עוון של עבודה זרה.